తైత్తిరీయోపనిషత్

॥శీక్షా వల్లీ॥

హరిః ఓమ్॥ శం నో మిత్రశ్శం వరుణః। శం నో భవత్వర్యమా। శం న ఇన్ద్రో బృహస్పతిః। శం నో విష్ణురురుక్రమః। నమో బ్రహ్మణే। నమస్తే వాయో। త్వమేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మాసి। త్వమేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మ వదిష్యామి। ఋతం వదిష్యామి। సత్యం వదిష్యామి। తన్మామవతు। తద్వక్తారమవతు। అవతు మామ్। అవతు వక్తారమ్॥ ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః॥[౧]

సత్యం వదిష్యామి పఞ్చ చ॥1॥

ఓం శీక్షాం వ్యాఖ్యాస్యామః। వర్ణస్స్వరః। మాత్రా బలమ్। సామ సన్తానః। ఇత్యుక్తశ్శీక్షాధ్యాయః॥[౨]

శీక్షాం పఞ్చ॥2॥

సహ నౌ యశః। సహ నౌ బ్రహ్మవర్చసమ్॥ అథాతస్సగ్ంహితాయా ఉపనిషదం వ్యాఖ్యాస్యామః। పఞ్చస్వధికరణేషు। అధిలోకమధిజ్యౌతిషమధివిద్యమధిప్రజమధ్యాత్మమ్। తా మహాసగ్ంహితా ఇత్యాచక్షతే॥ అథాధిలోకమ్। పృథివీ పూర్వరూపమ్। ద్యౌరుత్తరరూపమ్। ఆకాశస్సన్ధిః[౩] వాయుస్సన్ధానమ్। ఇత్యధిలోకమ్॥ అథాధిజ్యౌతిషమ్। అగ్నిః పూర్వరూపమ్। ఆదిత్య ఉత్తరరూపమ్। ఆపస్సన్ధిః। వైద్యుతస్సన్ధానమ్। ఇత్యధిజ్యౌతిషమ్॥ అథాధివిద్యమ్। ఆచార్యః పూర్వరూపమ్।[౪] అన్తేవాస్యుత్తరరూపమ్। విద్యా సన్ధిః। ప్రవచనగ్ం సన్ధానమ్। ఇత్యధివిద్యమ్॥ అథాధిప్రజమ్। మాతా పూర్వరూపమ్। పితోత్తరరూపమ్। ప్రజా సన్ధిః। ప్రజననగ్ం సన్ధానమ్। ఇత్యధిప్రజమ్॥[౫] అథాధ్యాత్మమ్।

అధరా హనుః పూర్వరూపమ్। ఉత్తరా హనురుత్తరరూపమ్। వాక్సన్ధిః। జిహ్వా సన్ధానమ్। ఇత్యధ్యాత్మమ్। ఇతీమా మహాసగ్ంహితాః॥ య ఏవమేతా మహాసగ్ంహితా వ్యాఖ్యాతా వేద। సన్ధీయతే ప్రజయా పశుభిః। బ్రహ్మవర్చసేనాన్నాద్యేన సువర్గ్యేణ లోకేన॥[౬]

సన్ధిరాచార్యః పూర్వరూపమిత్యధిప్రజం లోకేన॥3॥

యశ్ఛన్దసామృషభో విశ్వరూపః। ఛన్దోభ్యోఽధ్యమృతాథ్సంబభూవ। స మేన్ద్రో మేధయా స్పృణోతు। అమృతస్య దేవ ధారణో భూయాసమ్॥ శరీరం మే విచర్షణమ్। జిహ్వా మే మధుమత్తమా। కర్ణాభ్యాం భూరి విశ్రువమ్। బ్రహ్మణః కోశోఽసి మేధయాఽపిహితః। శ్రుతం మే గోపాయ॥ ఆవహన్తీ వితన్వానా।[౭] కుర్వాణా చీరమాత్మనః। వాసాగ్ంసి మమ గావశ్చ। అన్నపానే చ సర్వదా। తతో మే శ్రియమావహ। లోమశాం పశుభిస్సహ స్వాహా॥ ఆ మా యన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా॥ విమాఽఽయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా॥ ప్రమాఽఽయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా॥ దమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా॥ శమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా॥[౮] యశో జనేఽసాని స్వాహా॥ శ్రేయాన్ వస్యసోఽసాని స్వాహా॥ తం త్వా భగ ప్రవిశాని స్వాహా॥ స మా భగ ప్రవిశ స్వాహా॥ తస్మిన్థ్సహస్రశాఖే। ని భగాఽహం త్వయి మృజే స్వాహా॥ యథాఽఽపః ప్రవతాఽఽయన్తి। యథా మాసా అహర్జరమ్। ఏవం మాం బ్రహ్మచారిణః। ధాతరాయన్తు సర్వతస్స్వాహా॥ ప్రతివేశోఽసి ప్ర మా భాహి ప్ర మా పద్యస్వ॥[౯]

వితన్వానా శమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా ధాతరాయన్తు సర్వతస్స్వాహైకం చ॥4॥

భూర్భువస్సువరితి వా ఏతాస్తిస్రో వ్యాహృతయః। తాసాము హ స్మైతాం చతుర్థీమ్। మాహాచమస్యః ప్రవేదయతే॥ మహ ఇతి। తద్బ్రహ్మ। స ఆత్మా। అఙ్గాన్యన్యా దేవతాః॥ భూరితి వా అయం లోకః। భువ ఇత్యన్తరిక్షమ్। సువరిత్యసౌ లోకః॥[౧౦] మహ ఇత్యాదిత్యః।

ఆదిత్యేన వావ సర్వే లోకా మహీయన్తే। భూరితి వా అగ్నిః। భువ ఇతి వాయుః।
సువరిత్యాదిత్యః। మహ ఇతి చన్ద్రమాః। చన్ద్రమసా వావ సర్వాణి జ్యోతీగ్ంషి మహీయన్తే।
భూరితి వా ఋచః। భువ ఇతి సామాని। సువరితి యజూగ్ంషి।[౧౧] మహ ఇతి బ్రహ్మ।
బ్రహ్మణా వావ సర్వే వేదా మహీయన్తే। భూరితి వై ప్రాణః। భువ ఇత్యపానః। సువరితి
వ్యానః। మహ ఇత్యన్నమ్। అన్నేన వావ సర్వే ప్రాణా మహీయన్తే। తా వా
ఏతాశ్చతస్రశ్చతుర్ధా। చతస్రశ్చతస్రో వ్యాహృతయః। తా యో వేద। స వేద బ్రహ్మ।
సర్వేఽస్మై దేవా బలిమావహన్తి।।[౧౨]

అసౌ లోకో యజూగ్ంషి వేద ద్వే చ॥5॥

స య ఏషోఽన్తర్హృదయ ఆకాశః। తస్మిన్నయం పురుషో మనోమయః। అమృతో
హిరణ్మయః॥ అన్తరేణ తాలుకే। య ఏష స్తన ఇవావలమ్బతే। సేన్ద్రయోనిః। యత్రాసౌ
కేశాన్తో వివర్తతే। వ్యపోహ్య శీర్షకపాలే॥ భూరిత్యగ్నౌ ప్రతితిష్ఠతి। భువ ఇతి వాయౌ।[౧౩]
సువరిత్యాదిత్యే। మహ ఇతి బ్రహ్మణి। ఆప్నోతి స్వారాజ్యమ్। ఆప్నోతి మనసస్పతిమ్।
వాక్పతిశ్చక్షుష్పతిః। శ్రోత్రపతిర్విజ్ఞానపతిః। ఏతత్తతో భవతి। ఆకాశశరీరం బ్రహ్మ। సత్యాత్మ
ప్రాణారామం మన ఆనన్దమ్। శాన్తిసమృద్ధమమృతమ్॥ ఇతి ప్రాచీనయోగ్యోపాస్స్వ।।[౧౪]

వాయావమృతమేకం చ॥6॥

పృథివ్యన్తరిక్షం ద్యౌర్దిశోఽవాన్తరదిశాః। అగ్నిర్వాయురాదిత్యశ్చన్ద్రమా నక్షత్రాణి। ఆప
ఓషధయో వనస్పతయ ఆకాశ ఆత్మా। ఇత్యధిభూతమ్॥ అథాధ్యాత్మమ్। ప్రాణో
వ్యానోఽపాన ఉదానస్సమానః। చక్షుశ్శ్రోత్రం మనో వాక్త్వక్। చర్మ మాగ్ంసగ్గ్ స్నావాఽస్థి
మజ్జా॥ ఏతదధివిధాయ ఋషిరవోచత్। పాఙ్క్తం వా ఇదగ్ం సర్వమ్। పాఙ్క్తేనైవ
పాఙ్క్తగ్గ్ స్పృణోతీతి।[౧౫]

సర్వమేకం చ॥7॥

ఓమితి బ్రహ్మ। ఓమితీదగ్ం సర్వమ్। ఓమిత్యేతదనుకృతి హ స్మ వా అప్యో శ్రావయేత్యాశ్రావయన్తి। ఓమితి సామాని గాయన్తి। ఓగ్ం శోమితి శస్త్రాణి శగ్ంసన్తి। ఓమిత్యధ్వర్యుః ప్రతిగరం ప్రతిగృణాతి। ఓమితి బ్రహ్మా ప్రసౌతి। ఓమిత్యగ్నిహోత్రమనుజానాతి। ఓమితి బ్రాహ్మణః ప్రవక్ష్యన్నాహ బ్రహ్మోపాప్నవానీతి। బ్రహ్మైవోపాప్నోతి।[౧౬]
ఓం దశ॥8॥

ఋతం చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ। సత్యం చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ। తపశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ। దమశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ। శమశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ। అగ్నయశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ। అగ్నిహోత్రం చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ। అతిథయశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ। మానుషం చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ। ప్రజా చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ। ప్రజనశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ। ప్రజాతిశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ॥ సత్యమితి సత్యవచా రాథీతరః। తప ఇతి తపోనిత్యః పౌరుశిష్టిః। స్వాధ్యాయప్రవచనే ఏవేతి నాకో మౌద్గల్యః। తద్ధి తపస్తద్ధి తపః।[౧౭]
ప్రజా చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ షట్చ॥9॥

అహం వృక్షస్య రేరివా। కీర్తిః పృష్ఠం గిరేరివ। ఊర్ధ్వపవిత్రో వాజినీవ స్వమృతమస్మి। ద్రవిణగ్ం సవర్చసమ్। సుమేధా అమృతోక్షితః। ఇతి త్రిశఙ్కోర్వేదానువచనమ్॥[౧౦]
అహగ్ం షట్॥10॥

వేదమనూచ్యాచార్యోఽన్తేవాసినమనుశాస్తి। సత్యం వద। ధర్మం చర। స్వాధ్యాయాన్మా ప్రమదః। ఆచార్యాయ ప్రియం ధనమాహృత్య ప్రజాతన్తుం మా వ్యవచ్ఛేత్సీః। సత్యాన్న ప్రమదితవ్యమ్। ధర్మాన్న ప్రమదితవ్యమ్। కుశలాన్న ప్రమదితవ్యమ్। భూత్యై న ప్రమదితవ్యమ్। స్వాధ్యాయప్రవచనాభ్యాం న ప్రమదితవ్యమ్।[౧౯] దేవపితృకార్యాభ్యాం న ప్రమదితవ్యమ్॥ మాతృదేవో భవ। పితృదేవో భవ। ఆచార్యదేవో భవ। అతిథిదేవో భవ। యాన్యనవద్యాని కర్మాణి। తాని సేవితవ్యాని। నో ఇతరాణి। యాన్యస్మాకగ్ం సుచరితాని। తాని త్వయోపాస్యాని।[౨౦] నో ఇతరాణి। యే కే చాస్మచ్ఛ్రేయాగ్ంసో బ్రాహ్మణాః। తేషాం త్వయాఽఽసనే న ప్రశ్వసితవ్యమ్॥ శ్రద్ధయా దేయమ్। అశ్రద్ధయాఽదేయమ్। శ్రియా దేయమ్। హ్రియా దేయమ్। భియా దేయమ్। సంవిదా దేయమ్॥ అథ యది తే కర్మవిచికిత్సా వా వృత్తవిచికిత్సా వా స్యాత్।[౨౧] యే తత్ర బ్రాహ్మణాస్సంమర్శినః। యుక్తా ఆయుక్తాః। అలూక్షా ధర్మకామాస్స్యుః। యథా తే తత్ర వర్తేరన్న్। తథా తత్ర వర్తేథాః। అథాభ్యాఖ్యాతేషు। యే తత్ర బ్రాహ్మణాస్సంమర్శినః। యుక్తా ఆయుక్తాః। అలూక్షా ధర్మకామాస్స్యుః। యథా తే తేషు వర్తేరన్న్। తథా తేషు వర్తేథాః॥ ఏష ఆదేశః। ఏష ఉపదేశః। ఏషా వేదోపనిషత్। ఏతదనుశాసనమ్। ఏవముపాసితవ్యమ్। ఏవము చైతదుపాస్యమ్॥[౨౨]

స్వాధ్యాయప్రవచనాభ్యాం న ప్రమదితవ్యం తాని త్వయోపాస్యాని స్యాత్తేషు వర్తేరన్థ్సప్త చ॥11॥

శం నో మిత్రశ్శం వరుణః। శం నో భవత్వర్యమా। శం న ఇన్ద్రో బృహస్పతిః। శం నో విష్ణురురుక్రమః। నమో బ్రహ్మణే। నమస్తే వాయో। త్వమేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మాసి। త్వామేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మావాదిషమ్। ఋతమవాదిషమ్। సత్యమవాదిషమ్। తన్మామావీత్। తద్వక్తారమావీత్। ఆవీన్మామ్। ఆవీద్వక్తారమ్। ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః॥[౨౩]

సత్యమవాదిషం పఞ్చ చ॥12॥

శం నశ్శీక్షాగ్ం సహ నౌ యశ్ఛన్దసాం భూస్సయః పృథివ్యోమిత్యృతం చాహం వేదమనూచ్య శం నో ద్వాదశ॥12॥
శం నో మహ ఇత్యాదిత్యో నో ఇతరాణి త్రయోవిగ్ంశతిః॥23॥ శం నశ్శాన్తిశ్శాన్తిః॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥